

**ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО;
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО**

УДК 338.45:615.4+338.486 DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2022.4.09>

Богдан Володимирович Деревянко,

доктор юридичних наук, професор,

Науково-дослідний інститут приватного права

і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

НАПрН України (м. Київ),

відділ міжнародного приватного права та правових

проблем євроінтеграції (головний науковий співробітник),

Державна установа «Інститут економіко-правових

досліджень імені В. К. Мамутова НАН України» (м. Київ),

відділ господарсько-правових досліджень

проблем економічної безпеки (провідний науковий співробітник):

 <https://orcid.org/0000-0001-7408-8285>,

e-mail: del15043000@gmail.com;

Галина Анатоліївна Миронова,

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,

Науково-дослідний інститут приватного права

і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака

НАПрН України (м. Київ),

відділ міжнародного приватного права та правових

проблем євроінтеграції (провідний науковий співробітник);

 <https://orcid.org/0000-0002-9136-586X>,

e-mail: galamironova@meta.ua;

Сергій Володимирович Книш,

доктор юридичних наук, доцент,

Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк),

кафедра конституційного, адміністративного

та міжнародного права (завідувач);

 <https://orcid.org/0000-0002-0717-1430>,

e-mail: s.knush@gmail.com

**ВИДИ ТА СТИМУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ
В УКРАЇНІ**

Проаналізовано відносини у сфері медичного туризму, охарактеризовано три види медичного туризму за критерієм визначення цілей для споживачів послуг: 1) оздоровчий туризм; 2) класичний медичний туризм; 3) медичний туризм, пов'язаний із народженням

дитини, яка отримує українське громадянство. Запропоновано органам виконавчої влади і територіальним громадам активніше застосовувати засоби регулюючого впливу держави, визначені в ч. 2 ст. 12 Господарського кодексу України, а також інші засоби, не заборонені законом, особливо ліцензування медичної і туроператорської діяльності. Наголошено на потребі розробити програми з популяризації українських закладів охорони здоров'я, послуг, що ними надаються, регіонів, у яких ці заклади розташовані, тощо.

Ключові слова: медичний туризм, оздоровчий туризм, заклади охорони здоров'я, медичні послуги, медичні правовідносини, правове регулювання туристичної діяльності, туроператорська діяльність.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Відомі економічні теорії вказують на необхідність збільшення експорту товарів, робіт і послуг споживачам в інших державах. При цьому найбільш вигідним через вищий вміст доданої вартості є експорт високотехнологічної продукції. Експорт сировини є показником нерозвиненості економіки держави, яка неспроможна організувати переробку сировини. Отримання доходів такими державами є ситуативним. Тому держави, які спеціалізуються на виготовленні та експорті сировини, як і компанії (часто великі транснаціональні), намагаються разом з основним видом діяльності, що великою мірою наслідують екстенсивний шлях розвитку, розвивати інші види діяльності, які можна вважати інноваційними, що визначає інтенсивний шлях розвитку цих держав або компаній.

Медична сфера до сьогодні є такою, що формується і розвивається. Людство досі не дослідило закони природи і розвитку біологічних систем. По суті людство не надто випередило своїх далеких предків, адже розвивається не лише воно. Тваринний і рослинний світи, світи грибів та мікроорганізмів також постійно мутують. Антропогенний фактор серйозно впливає на всі процеси та явища у природі, часто виступаючи їх каталізатором. З іншого боку, природний фактор не залишається в боргу перед людством, викликаючи у людей нові хвороби і відповідно циклічні епідемії та пандемії. Неподоланими залишаються і давно відомі людству хвороби. Наведене є підставою розвитку сфери фармації та медицини загалом, а також підставою перманентного розвитку правового забезпечення процесів і діяльності, що відбуваються у сфері фармації та медицини.

Нерівномірний розвиток медичної сфери в різних державах світу і різноманітні природно-кліматичні відмінності спричиняють розширення сфери медичного туризму. Це явище вигідне державам, оскільки торгівля послугами (зокрема, медичними) часто є навіть рентабельнішою, ніж торгівля кінцевою продукцією, а поготів торгівля

сировиною. Розвиток медичного туризму має ефективно врегулюватися та підтримуватися за посередництва заходів правового впливу.

Стан дослідження проблеми

Правове забезпечення відносин, пов'язаних із медичним туризмом, зокрема і медичних правовідносин, досліджували українські та зарубіжні вчені. Серед українських дослідників можна назвати таких: Ю. В. Вишневська [1], Є. С. Гнедик [2; 3], А. М. Дешко [4], О. І. Краснова [5], Г. А. Миронова [6; 7], В. М. Пашков [8; 9], Є. Ю. Рижкова [10; 11], А. Д. Руденко [12], І. Я. Сенюта [13], А. В. Симонян [14], С. Г. Стеценко [15], В. І. Теремецький [16; 17] та інші. Науковцями вивчалися різноманітні аспекти правового забезпечення діяльності медичних установ, рекреаційних комплексів у частині надання медичних послуг громадянам України та інших держав. Крім надання медичних та оздоровчих послуг безпосередньо лікарнями та іншими закладами охорони здоров'я, в останні роки великого значення набувають послуги, що надаються спеціалізованими курортними та іншими спеціалізованими закладами охорони здоров'я. Такі послуги часто надаються не лише медичним «туристам», але і «зеленим» туристам у сільську місцевість. Цей вид медичного туризму має всі перспективи для розвитку в Україні. У наших попередніх роботах досліджувалися проблеми медичної та постмедичної реабілітації в межах сільського зеленого туризму [18], також вивчалися проблеми уточнення окремих елементів правового статусу земель рекреаційного призначення як складової охорони здоров'я [19]. Проте новітні виклики для держави, суб'єктів сфери медицини та громадян України потребують прийняття нових нелінійних рішень щодо правового стимулювання розвитку медичного туризму. Відповідно це вимагає нових додаткових досліджень.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає у проведенні аналізу відносин між різними учасниками сфери медичного туризму і виробленні пропозицій із правового стимулювання розвитку різноманітних видів медичного туризму в Україні. Основними *завданнями* статті є: визначити види медичного туризму, запропонувати оптимальні засоби регулюючого впливу держави на суб'єктів господарювання у сфері медичного туризму.

Наукова новизна дослідження

Визначено основні сучасні види медичного туризму: медичний туризм до вузькоспеціалізованих фахівців, медичний туризм із народженням дитини, медичний туризм до рекреаційних, курортних, оздоровчих, сільських та інших районів. Запропоновано державі, територіальним громадам активніше застосовувати засоби регулюючого

впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, визначені в ч. 2 ст. 12 Господарського кодексу України¹. Зазначено, що наведений у нормі ГК України перелік засобів регулюючого впливу не є виключним. Тому рекомендовано центральним і місцевим органам виконавчої влади не обмежуватися лише цими засобами, а застосовувати й інші з метою стимулювання українських закладів охорони здоров'я, інших суб'єктів господарювання для розширення переліку і підвищення якості медичних, оздоровчих та інших послуг, всебічного сприяння медичному туризму.

Виклад основного матеріалу

Сучасна урбаністична економіка викликає у багатьох людей (передусім заможних) у вигляді спротиву бажання отримувати більше натурального, природного, «зеленого». Може тому сьогодні стає правилом доброго тону користуватися послугами «зеленого» туризму, використовувати «зелену» енергію, отриману з відновлювальних і безпечних джерел, вживати природну їжу і пити воду з гірських або підземних джерел. Наведене спонукає людину подорожувати, тобто ставати туристом, який, крім задоволення своєї цікавості, прагне отримати якісні медичні, оздоровчі, рекреаційні та інші послуги.

Медичний туризм є окремим видом туризму, який має свої особливості. В абз. 2 ст. 1 Закону України «Про туризм» надано визначення туризму – це тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає². Тобто категорія «туризм» має такі ознаки: тимчасовість виїзду, ціль виїзду, відсутність здійснення оплачуваної діяльності в місці виїзду. Серед цілей виїзду особи з місця постійного проживання у наведеному визначенні вказано оздоровчі цілі.

У ч. 4 ст. 4 Закону України «Про туризм» залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, названо сімнадцять видів туризму: дитячий; молодіжний; сімейний; для осіб похилого віку; для осіб з інвалідністю; культурно-пізнавальний; лікувально-оздоровчий; спортивний; релігійний; екологічний (зелений);

¹ Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 07.12.2022).

² Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> (дата звернення: 07.12.2022).

сільський; підводний; гірський; пригородницький; мисливський; автомобільний; самодіяльний тощо¹. Очевидно, що переважна більшість із названих видів туризму безпосередньо пов'язана з отриманням особами, які стають туристами, якщо не медичних, то певних оздоровчих, профілактичних, екологічно-рекреаційних та інших послуг. Тим не менше, окремого виділення медичного туризму в названому Законі України немає, як і визначення цього поняття.

Визначення поняття туризму не вказує на належність туриста до тієї чи іншої держави. Туризм передбачає лише виїзд особи з місця проживання. На перетин кордону у визначенні поняття туризму не вказується. Отже, туристами можуть бути як власні громадяни (піддані) держави туризму, так і громадяни (піддані) інших держав. За критерієм державної належності туристів можна виділити два види туризму, зокрема і медичного: внутрішній та зовнішній.

Обидва види є важливими і необхідними державі, проте переслідують дещо різні цілі. Так, внутрішній медичний туризм в Україні, крім вирішення завдання з фінансової підтримки закладів охорони здоров'я та інших підприємств, установ, організацій, переслідує мету з відновлення та підтримання рівня фізичного і психологічного здоров'я власного населення. Це є передумовою не лише забезпечення економіки держави потрібними трудовими ресурсами, а й виживання держави через забезпечення відновлення (соціального відтворення) населення.

Зовнішній медичний туризм в Україні спрямований також на вирішення кількох важливих завдань. Найважливішими завданнями, які має виконувати для держави зовнішній медичний туризм, є: наповнення державного бюджету; безпосередня фінансова підтримка суб'єктів господарювання, що надають медичні і супутні послуги та їх працівників (передусім висококваліфікованих фахівців); популяризація держави, її регіонів, сприяння налагодженню контактів з організаціями інвестування у туристично-рекреаційну і медичну сфери України. Зовнішній медичний туризм є не менш важливим за внутрішній.

Сфера медицини, рекреації та медичного туризму є жорстко монополізованою. У свідомості заможних людей світу вже протягом кількох століть закарбувалися назви туристично-лікувальних центрів на території ФРН, Швейцарії, Франції, Угорщини та деяких інших країн. Скласти їм конкуренцію дуже складно. Зрозуміло, що в Україні є місця з не менш цілющою і лікувальною водою, не менш чистим повітрям та не гіршими умовами для лікування і відпочинку. Однак про них знають далеко не всі потенційні споживачі послуг. До того ж під час активної війни на території України та перманентних

¹ Там само.

загроз з боку агресивного сусіда навряд чи заможні європейці або американці захочуть лікуватися в Україні.

Також слід нагадати, що частина спеціалізованих, а то й унікальних закладів охорони здоров'я сьогодні знаходиться в тимчасовій окупації на території Автономної Республіки Крим і населених пунктах на сході і півдні України. Сьогодні точно жоден мешканець держави ЄС, хворий на астму чи інші алергійні хвороби або хвороби органів дихальної системи, не ризикне приїхати до міста Соледар Донецької області, де знаходяться унікальні підземні соляні печери з постійною температурою насиченого сіллю повітря +13 градусів за Цельсієм. Те саме стосується і великої кількості спеціалізованих медичних закладів, розташованих на території окупованої Автономної Республіки Крим. Тут ідеться скоріше про перспективи, які відкриються перед українськими закладами охорони здоров'я відразу після переможного завершення війни. Проте до цього моменту ніхто не заважає розробити, прийняти і почати реалізовувати програму з популяризації українських закладів охорони здоров'я, послуг, що ними надаються, регіонів, в яких ці заклади розташовані. Утім, цьому питанню варто приділити увагу в окремій науковій роботі.

За критерієм визначення цілей для споживачів туристичних послуг можна виділити кілька основних видів медичного туризму в Україні. Зрозуміло, що кожен із видів медичного туризму за критерієм цільового призначення включає в себе названі вище внутрішню та зовнішню складові.

Отже, першим видом медичного туризму за критерієм цільового призначення є оздоровчий туризм – туризм до рекреаційних, курортних та інших оздоровчих об'єктів, зокрема сільський туризм. Особливості цього виду туризму розглядалися нами раніше [18]. Надання повної характеристики цьому виду туризму вимагає окремих комплексних досліджень.

Наступним видом медичного туризму є класичний медичний туризм, тобто туризм із метою отримання медичної послуги в українському закладі охорони здоров'я. Це і внутрішній туризм із регіонів України до великих медичних центрів, розташованих у Києві, Одесі, Дніпрі, Харкові, Львові та деяких інших містах. Зовнішній класичний медичний туризм в Україні слід розподілити на туризм із країн Європи і США та з інших країн. Цей підвид зовнішнього медичного туризму є специфічним і вибагливим. Туристи з економічно розвинутих європейських та інших країн їдуть в Україну до вузькопрофільних фахівців. Їх приваблюють або унікальні методики, технології лікування, помножені на певні природно-кліматичні ресурси та умови, або унікальні фахівці, які є в Україні.

Відомо, що в Україні ще з радянських часів існували кілька потужних медичних шкіл, зокрема пов'язаних з іменами М. Пирогова,

М. Стражеско, О. Коломійченка, М. Амосова, А. Ромоданова та інших. До найбільш матеріально забезпечених закладів охорони здоров'я України, які використовують новітні інноваційні методики лікування і в яких працюють відомі за межами України вузькоспеціалізовані фахівці, систематично приїжджають медичні туристи з економічно розвинених країн світу. Медичні туристи із третіх країн, тобто країн колишнього СРСР, країн Азії та Африки, можуть отримувати в Україні, як правило, медичні послуги загальних, а не вузькоспеціалізованих фахівців. Це пов'язано з достатньо високим загальним рівнем надання медичних послуг в Україні за відносно невисокої їх вартості.

Ще одним видом медичного туризму є медичний туризм, пов'язаний із народженням дитини. Цей вид туризму також має місце, незважаючи на воєнні дії на території України та надскладну економічну ситуацію, викликану воєнним вторгненням російської федерації та її терористичними діями на території України. Метою такого виду медичного туризму є не лише безпечне народження дитини максимально здоровою, а й отримання новонародженою дитиною громадянства України. Медичний туризм із метою народження дитини у країні бажаного громадянства є достатньо поширеним у світі. У США для такої дітей у середовищі мігрантів навіть існує жаргонна назва «якір». Мається на увазі, що завдяки дитині – громадянину США за певний час громадянство зможуть отримати і його батьки та інші родичі. Можна навести приклад буму пологового туризму в Аргентині серед росіянок, оскільки дитина, народжена на території цієї країни, автоматично отримує її громадянство. У 2022 р. до Аргентини переїхали близько 2,5 тис. громадян російської федерації (і це лише офіційні дані, неофіційні цифри є набагато вищими), а багато хто з емігрованих громадян рф – це вагітні жінки або ті, які ще не зачали, але збираються народити саме в Аргентині¹.

Україна – це держава в центрі Європи, яка намагається розвиватися на основі демократичних принципів. Навіть в умовах активної війни, за даними Міжнародної компанії «Henley&Partners», за підсумками 2022 р. український паспорт піднявся в рейтингу на 4 сходинки та посів 34 місце серед офіційних паспортів 199 країн світу. Посівши 34 сходинку, український паспорт дає доступ до відвідування 143 країн без віз та інших дозвільних документів². У частинах 4–6

¹ Аргентине приготується: армія РФ приде «защитать русских», в стране произошел бум родильного туризма // Диалог UA : сайт. URL: https://www.dialog.ua/world/265696_1673259033 (дата звернення: 07.12.2022).

² Український паспорт піднявся на 4 сходинки у світовому рейтингу // Visit Ukraine : сайт. 30.06.2022. URL: <https://visitukraine.today/>

ст. 7 Закону України «Про громадянство України» зазначено: «Особа, яка народилася на території України від іноземців, які на законних підставах проживають на території України, і не набула за народженням громадянства жодного з батьків, є громадянином України.

Особа, яка народилася на території України, одному з батьків якої надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, і не набула за народженням громадянства жодного з батьків або набула за народженням громадянства того з батьків, якому надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, є громадянином України.

Особа, яка народилася на території України від іноземця і особи без громадянства, які на законних підставах проживають на території України, і не набула за народженням громадянства того з батьків, який є іноземцем, є громадянином України»¹.

Одразу після перемоги в російсько-українській війні має відбутися бум туризму, особливо до рекреаційних, курортних та інших оздоровчих об'єктів України. Також можна прогнозувати революційне зростання обсягів інвестицій в українську економіку та соціальну сферу, що призведе до їх відновлення та підвищення рівня життя населення. Відповідно громадянство України дедалі ставатиме дедалі бажанішим. А це, зі свого боку, призведе до підвищення ролі та значення зовнішнього медичного туризму з метою народження дітей в Україні.

Усі три визначені та стисло охарактеризовані види медичного туризму є важливими для України, тому потребують пошуку і застосування заходів, покликаних стимулювати їх розвиток (навіть третій вид туризму за умови високого ступеня соціалізації нових громадян України). У ч. 2 ст. 12 Господарського кодексу України названо основні засоби регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, які можуть бути застосовані до закладів охорони здоров'я з метою підтримки інноваційної складової їх діяльності, розширення кількості та підвищення якості послуг. При цьому наведений у нормі Господарського кодексу України перелік засобів регулюючого впливу держави не є виключним. Тому центральні й місцеві органи виконавчої влади не обмежені в застосуванні різноманітних стимулюючих засобів до закладів охорони здоров'я, санаторіїв, медичних і фармацевтичних компаній, фабрик, лабораторій, інших суб'єктів господарювання для розширення переліку і підвищення

uk/blog/557/ukrainian-passport-climbed-4-lines-in-the-global-ranking
(дата звернення: 07.12.2022).

¹ Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 № 2235-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14> (дата звернення: 07.12.2022).

якості медичних, оздоровчих та інших послуг і всебічного сприяння розвитку медичного туризму. При цьому застосування засобів регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів у сфері медичного туризму не обов'язково має передбачати надання пільг. Може відбуватися і навпаки. Так, ретельне та якісне визначення ліцензійних вимог до здійснення медичної діяльності та контролю за їх дотримання закладами охорони здоров'я та іншими суб'єктами господарювання у сфері медицини дозволять захистити ринок медичного туризму від надавачів неякісних, а то й шкідливих послуг.

Раніше нами на прикладі сфери освіти зазначалося, що саме для того, щоб відрізнити дійсно якісні університети, академії та інститути від тих навчальних закладів, які лише мають такі назви, було, крім державної реєстрації, запроваджено процедуру ліцензування [20, с. 168]. Також наводилися погляди Н. Саніахметової стосовно того, що ліцензування необхідне для протидії вступу на ринок осіб, не здатних унаслідок відсутності відповідної кваліфікації й інших можливостей грамотно займатися певним видом діяльності, а отже, воно спрямоване на захист насамперед споживачів та самих учасників підприємницької діяльності [20, с. 171; 21, с. 8]; С. Жилінського стосовно того, що ліцензування оберігає економіку від проникнення на ринки з пропозиціями товарів, робіт і послуг некваліфікованих людей, які не мають необхідної матеріальної бази для здійснення підприємницької діяльності, захищає учасників ринкових відносин, враховуючи самих підприємців, а не лише споживачів, від різного роду пройдисвітів [20, с. 171; 22, с. 129].

Ліцензування у сфері медичного туризму є важливим через обов'язковість: ліцензування туроператорської діяльності¹, ліцензування провадження господарської діяльності з медичної практики², ліцензування провадження господарської діяльності з ветеринарної практики³, ліцензування провадження господарської діяльності з

¹ Про затвердження Ліцензійних умов провадження туроператорської діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 991 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-2015-p> (дата звернення: 07.12.2022).

² Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 285 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-p> (дата звернення: 07.12.2022).

³ Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з ветеринарної практики : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.2015 № 896 // БД «Законодавство України» / ВР України.

виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів)¹.

Крім ефективного застосування засобів регулюючого впливу держави на діяльність закладів охорони здоров'я та інших учасників відносин у сфері медичного туризму, важливим буде проведення активної популяризації медичних, оздоровчих та інших послуг на території України.

Висновки

Отже, сьогодні медичний туризм є комплексною категорією, яка включає в себе достатньо широкий спектр видів господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг із лікування, оздоровлення, профілактики захворюваності тощо. Ця діяльність підпадає під дію Закону України «Про туризм», усього спектра законодавчих і підзаконних актів у сфері медицини, загальних кодифікованих актів України. Медичний туризм буває внутрішнім і зовнішнім, кожен з яких виконує свої надважливі завдання. За критерієм визначення цілей для споживачів туристичних послуг найбільш поширеними в Україні є три види медичного туризму: 1) оздоровчий туризм – туризм до рекреаційних, курортних та інших оздоровчих об'єктів, зокрема сільський туризм; 2) класичний медичний туризм – внутрішній туризм, туризм з економічно розвинених європейських та інших країн до вузькопрофільних фахівців, туризм із країн колишнього СРСР, Азії та Африки з метою отримання відносно якісних і відносно недорогих медичних послуг; 3) медичний туризм, пов'язаний із народженням дитини, яка отримує українське громадянство.

Усі три охарактеризовані види медичного туризму за критерієм визначення цілей для споживачів туристично-медичних послуг потребують популяризації та державної підтримки. Таку підтримку можуть надати центральні та місцеві органи виконавчої влади і територіальні громади міст, селищ, сіл у вигляді застосування засобів регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, названих у ч. 3 ст. 12 Господарського кодексу України. При

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-2015-п> (дата звернення: 07.12.2022).

¹ Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 929 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929-2016-п> (дата звернення: 07.12.2022).

цьому окремі засоби, більшою мірою контролюючого характеру, можуть надати більшої підтримки, ніж засоби стимулюючого характеру. Зокрема, це стосується ліцензування, яке застосовується як до закладів охорони здоров'я, так і до суб'єктів у сфері туризму.

Подальші наукові розвідки в досліджуваній царині мають спрямовуватися на розробку, прийняття і реалізацію програми з популяризації українських закладів охорони здоров'я, послуг, що ними надаються, регіонів, в яких ці заклади розташовані, тощо.

Список бібліографічних посилань: **1.** Вишневецька Ю. В. Адміністративно-правові заходи забезпечення діяльності у сфері сільського туризму в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2011. 20 с. **2.** Гнедик Є. С. Правове регулювання господарської діяльності у сфері медичного туризму : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Вінниця, 2020. 238 с. **3.** Гнедик Є. С. Засоби регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 3. С. 80–86. **4.** Дешко Л. М. Державне регулювання господарської діяльності у сфері охорони здоров'я : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Донецьк, 2009. 178 с. **5.** Краснова О. І. Удосконалення фінансування сфери охорони здоров'я в Україні з використанням світового досвіду. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2013. № 1 (56). С. 78–82. **6.** Миронова Г. А. Приватноправове регулювання особистих немайнових відносин у сфері надання медичної допомоги : монографія / відп. ред. О. Д. Крупчан. Київ : НДІ приват. права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2015. 308 с. **7.** Миронова Г. А. Абсолютні права людини у сфері охорони здоров'я: правові підстави обмеження. *Медичне право*. 2021. № 2 (28). С. 57–70. DOI: <https://doi.org/10.25040/medicallaw2021.02.057>. **8.** Пашков В. М. Господарсько-правова політика у сфері охорони здоров'я: проблеми вітальної безпеки : монографія. Київ : МОРІОН, 2007. 152 с. **9.** Пашков В. М. Проблеми правового регулювання відносин в сфері охорони здоров'я (господарсько-правовий контекст) : монографія. Київ : МОРІОН, 2009. 448 с. **10.** Рыжкова Е. Ю. Медицинский туризм: общая характеристика и правовая регламентация в Украине. *Leges et Vita*. 2014. № 3/2 (267). С. 193–197. **11.** Рыжкова Е. Ю. Господарсько-правове регулювання діяльності приватних закладів охорони здоров'я : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04. Кривий Ріг, 2019. 232 с. **12.** Руденко А. Д., Манзюк В. В. Щодо відповідальності суб'єктів туристичної діяльності. *Форум права*. 2011. № 3. С. 668–674. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2011_3_112.pdf (дата звернення: 07.12.2022). **13.** Сенюта І. Я. Контроль якості медичної допомоги: нормативний дисонанс // Український медичний часопис : сайт. 05.03.2013. URL: <http://www.umj.com.ua/article/54367/kontrol-yakosti-medichnoi-dopomogi-normativnij-disonans> (дата звернення: 07.12.2022). **14.** Симонян А. В. Господарсько-правовий статус суб'єкта медичної практики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04.

Вінниця, 2016. 260 с. **15.** Стеценко С., Сенюта І. Законодавче забезпечення охорони здоров'я в Україні. *Право України*. 2007. № 6. С. 96–100. **16.** Теремецький В. І., Подзіров А. О. Правове становище суб'єктів владних повноважень у сфері медичного туризму. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2022. Вип. 1 (97). С. 169–181. DOI: <https://doi.org/10.33766/2524-0323.97.169-181>. **17.** Теремецький В. І., Подзіров А. О. Реєстраційні та дозвільні процедури у сфері медичного туризму. *Адміністративне право і процес*. 2022. № 2. С. 54–68. DOI: <https://doi.org/10.17721/2227-796X.2021.2.05>. **18.** Soloviov O. S., Batyhina O. M., Derevyanko B. V. Mental Health Improvement and Rehabilitation Within Rural Green Tourism. *Acta Balneologica*. 2019. Vol. 61, No. 4. Pp. 278–282. **19.** Batyhina O. M., Derevyanko B. V., Kadala V. V. Recreational lands as a component of health care: some aspects of legal regulation. *Wiadomosci Lekarskie*. 2020. Vol. 73, Iss. 12, Part 2. Pp. 2860–2864. **20.** Деревянко Б. В. Ліцензування як засіб регулюючого впливу держави на діяльність навчальних закладів. *Форум права*. 2011. № 4. С. 167–178. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2011_4_29.pdf (дата звернення: 07.12.2022). **21.** Саниахметова Н. А. Юридический справочник предпринимателя. Изд. 6-е, перераб. и доп. Харьков : Одиссей, 2004. 1056 с. **22.** Жилинский С. Э. Правовая основа предпринимательской деятельности (предпринимательское право) : курс лекций. М. : НОРМА-ИНФРА-М, 1998. 662 с.

Надійшла до редколегії 10.12.2022

Прийнята до опублікування 20.12.2022

Derevyanko B. V., Myronova G. A., Knysh S. V. Types and incentives for medical tourism in Ukraine

It has been proven that the definition of the concept of tourism does not imply a mandatory border crossing. In this regard, domestic and external medical tourism have been highlighted, each of which is of great importance for the state. Domestic tourism is aimed at providing the state's economy with the necessary labor resources and is a prerequisite for the survival of the state through ensuring the restoration (social reproduction) of the population, while external tourism is aimed at filling the state budget, financial support for medical tourism entities and their employees (primarily highly qualified specialists), popularizing the state and its regions, and facilitating contacts for organizing investments in the tourism, recreation and medical sectors of Ukraine. An analysis of relations between various participants in the field of medical tourism has been carried out and proposals have been made for legal incentives of the development of three main types of medical tourism in Ukraine. These three types of medical tourism have been identified and characterized according to the criteria for determining the goals for the consumers of tourist services: 1) health tourism; 2) classical medical tourism: domestic and external (with the aim of obtaining relatively high-quality and relatively inexpensive medical services); 3) medical tourism related to the birth of a child who will receive Ukrainian citizenship.

It has been suggested that central and local executive authorities and territorial communities of cities, towns, and villages should more actively use the means of the State's regulatory influence on the activities of business entities as defined in Part 2 of Article 12 "Means of State Regulation of Economic Activity" of the Economic Code of Ukraine, as well as other means not prohibited by law. It has been emphasized the importance of licensing of medical and tour operator activities as a means of the State's regulatory influence on business entities, which is mainly of a controlling nature, but supports effective entities in the field of medical tourism by removing low-quality and inefficient ones from the market. It has been concluded that it is necessary to develop, adopt and implement a programme to popularize Ukrainian health care institutions; the services they provide; the regions in which these institutions are built or opened, etc.

Key words: medical tourism, health tourism, healthcare facilities, medical services, medical legal relations, legal regulation of tourism activities, tour operator activities.

